MATEŘSKÝ JAZYK 4 – SYNTAX (KCD/MJAZ4)

Vymezení předmětu: povinný
Hodinový rozsah: 1+1
Seznam odborné literatury:
Povinná:
HUBÁČEK, J.– JANDOVÁ, E. – SVOBODOVÁ, J. *Čeština pro učitele*. Opava: Vade mecum Bohemiae, 2002.
Pravidla českého pravopisu – nejnovější vydání.
SVOBODOVÁ, J. *Průvodce českou interpunkcí*. Opava: Vade mecum Bohemiae, 2003.
Doporučená:
GREPL, M. – KARLÍK, P. *Skladba češtiny*. Praha: Votobia, 1998.
GREPL, M. – KARLÍK, P. *Učte se s námi skladbě češtiny*. Praha: SPN, 1992.
Mluvnice češtiny 3 – Skladba. Praha: Academia, 1987.
SVOBODOVÁ, J. *Česká skladba pro studenty učitelství*. Ostrava: PdF OU, 2001.
SVOBODOVÁ, J. *Česká interpunkční cvičení s klíčem*. Ostrava: PdF OU, 2003.
Studijní opory zveřejněné k české skladbě na http://web.iol.cz/janasvo a na webových stránkách katedry, zde zvl. distanční text *Základy české syntaxe* J. Svobodové a R. Metelkové Svobodové.

Stručná anotace předmětu:
Přednáška i seminář seznámí posluchače s analýzou výstavby textu jak z hlediska formálního, tak významového. Vymezí se stěžejní pojmy (věta, výpověď) a výpovědi se začlení do komunikační situace. V seminářích se pracuje s konkrétními texty, provádí se větněčlenská klasifikace jejich složek (s naznačením valenčně-intenčního přístupu). Při rozboru vět a souvětí se současně objasňují základní interpunkční pravidla.

Témata přednášek:
1. Pojetí skladby; termíny věta a výpověď, gramatický větný vzorec. Vlastnosti výpovědi, propoziční akt.
2. Syntaktické vztahy – koordinační skupina, adordinační skupina. Syntaktický vztah dominace (shoda, řízenost, přimykání).
3. Větné členy základové a nezákladové. Subjekt, bezpodmětné struktury.
4. Predikát slovesný a slovesně-jmenný. Větné ekvivalenty. Objekt.
5. Adverbiále. Doplněk.
6. Atribut shodný a neshodný. Nepravidelnosti větných struktur (elipsa, parenteze, polovětné útvary).
7. Souvětí parataktické a hypotaktické. Klasifikace vedlejších vět. Složité souvětí. Sémantická klasifikace souvětí.

Program seminářů:
Každému tématu probranému na přednášce bude navazující seminář, v němž bude příslušná problematika blíže vysvětlena a procvičena na textech, které jsou zveřejněny na webových stránkách KCD mezi Studijními oporami a na osobní webové stránce přednášející na adrese http://web.iol.cz/janasvo.

Kategorie a pojmy:
Věta, výpověď, gramatický větný vzorec (GVV), konstitutivní komponenty GVV, vazba a valence, komunikativní funkce výpovědi (KF), propoziční obsah (PROP), akt predikace; subordinace, koordinace (a srovnání s Mluvnicí češtiny 3 = dominace, zmnožení). Významové poměry v rámci koordinace, 3 způsoby vyjádření subordinace (shoda, řízenost, přimykání); tzv. apoziční vztah čili adordinační skupina. Větné členy: podmět (subjekt),

přísudek (predikát), přívlastek (atribut), předmět (objekt), příslovečné určení (adverbiále), doplněk. Polovětné útvary; vsuvka; východisko (téma) a jádro (réma) výpovědi. Kontaminace, zeugma, anakolut, atrakce; elipsa. Souvětí, parataxe a hypotaxe (jako typy spojení); tzv. hlavní a vedlejší věta; přehled sémantického pojetí souvětných útvarů (tzv. spojování a zapojování propozic).

Požadavky ke zkoušce:
Nezbytné je kvalitní splnění **písemného testu**, který se skládá jednak z teoreticko-praktické části, jednak z interpunkčního diktátu. Ústní část zkoušky může být prominuta všem těm, kdo splní písemný test výborně nebo velmi dobře. U testu se při prezenci nevylučuje náhodná kontrola totožnosti adeptů (index, OP). Písemný test se boduje 30 body za obě části (každá 15 bodů). Minimum požadovaných bodů za každou část je 10, tj. v součtu alespoň 21 bodů za obě části (u diktátu totiž nelze získat 10 bodů, jen 11 nebo 9 – viz níže). Při zisku nižšího počtu bodů než 21 se písemný test opakuje. Ústní část zkoušky skládají zpravidla ti, kdo získali pouze 24 až 21 bodů (tj. klasifikace „dobře“ za test), za určitých okolností od ní může být upuštěno. Klasifikace „výborně“ je za 30 až 28 bodů, klasifikace „velmi dobře“ za 27 až 25. Interpunkční diktát je tvořen sedmi interpunkčně zajímavými větnými celky, v nichž je vynechána interpunkce. Za každou chybu v diktátu ztrácí student 2 body, tzn. student se může dopustit maximálně 2 interpunkčních chyb, aby neklesl pod 11 bodů. Text diktátu vychází ze všech celků objasněných v publikaci *Průvodce českou interpunkcí* (také ve výkladové části) Ukázka testu je vyvěšena na osobní stránce vyučující na adrese http://web.iol.cz/janasvo v sekci Výuka – Výuka na Ostravské univerzitě v Ostravě – Česká skladba. Písemný zkouškový test ze skladby je umožněno napsat studentům, kteří v semestru absolvovali aktivně nejméně 50 % seminářů (nebo dohodnutý minimální počet, např. dva semináře ze všech realizovaných). Individuální přístup ke studiu (bez absolvování alespoň 50 % pravidelné povinné výuky) je možný pouze po předchozí (včasné) domluvě studenta s vyučující anebo z velmi závažných, mimořádných příčin. Při opakovaném zápisu disciplíny se započítává rovněž absolvovaná výuka MJAZ4 z předchozího roku.
Písemný test za skladby, který má charakter zkoušky z disciplíny MJAZ4, nelze absolvovat před uzavřením podmiňující disciplíny MJAZ3 (výuku MJAZ4 je však možno absolvovat). Stejně tak bez uzavření podmiňující disciplíny MJAZ4 není možno se přihlásit ke zkoušce z disciplíny MJAZ5, i když výuku MJAZ5 lze průběžně absolvovat.
Upozornění: bez průběžného a systematického studia syntaktické problematiky je stěží možné u zkoušky uspět!

Podoba ústní části zkoušky: Zkouška začíná orientačním rozborem textu, nepromíjí se neznalost podmětu a přísudku. Teprve po zvládnutí rozboru textu se přistoupí k zodpovězení jedné teoretické otázky. Seznam otázek není předem zadáván, studenti se řídí kompletním obsahem syntaktické části učebnice *Čeština pro učitele*. Vyžaduje se, aby teoretický výklad byl doprovázen jazykovými příklady.

Poslední aktualizace: červenec 2007